

Notitie / Memo

HaskoningDHV Nederland B.V.
Rivers, Deltas & Coasts

Aan: Rijksdienst voor Ondernemend Nederland Team Natuur
Mevrouw H.P. Koster
Postbus 40225 8004 DE ZWOLLE

Van: Ilco van Woersem (Royal HaskoningDHV)

Datum: Wednesday, 25 November 2015

Kopie: Edwin Hondorp (Royal HaskoningDHV) en Chr. Kats en J. Berentsen (Gebiedsonderneming Laarberg)

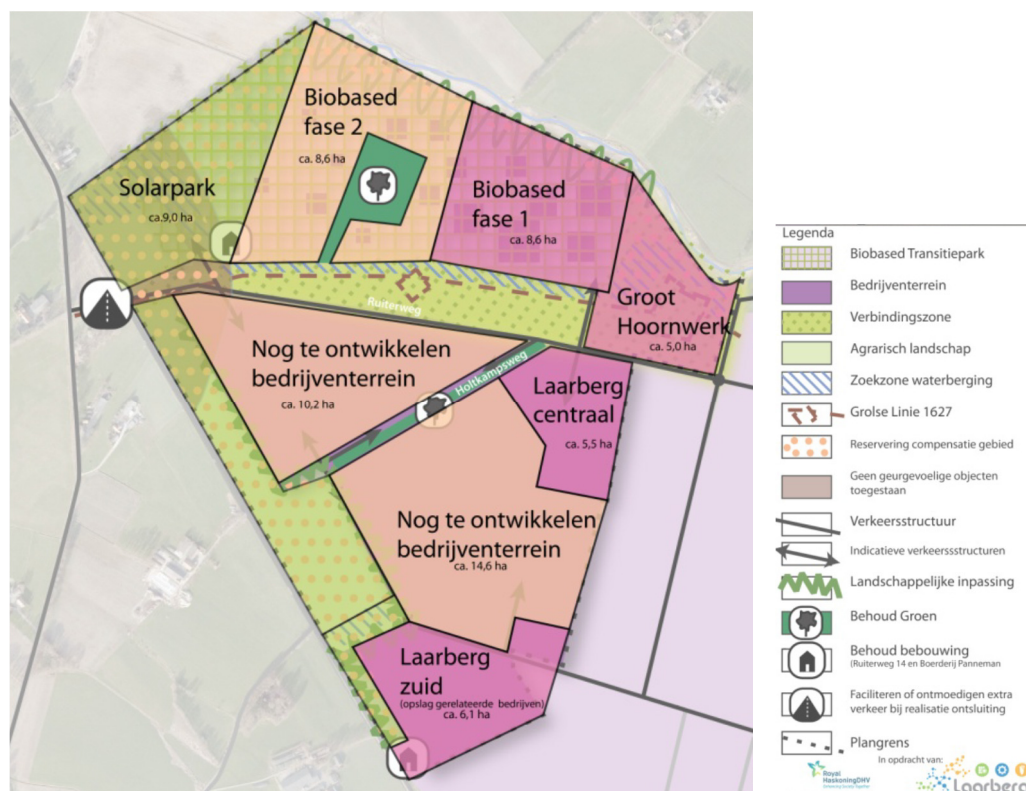
Ons kenmerk: RDCN00 9X1884_NL92652_f

Classificatie: Vertrouwelijk

Onderwerp: **Beantwoording aanvullende vragen RVO ontheffingsaanvraag bedrijventerrein Laarberg II, Groenlo, aanvraagnummer 5190015990108**

Hieronder treft u de antwoorden op de door u gestelde aanvullende vragen aan, betreffende de ontheffingsaanvraag kenmerk FF/75C/2015/0311, aanvraagnummer 5190015990108, van 11 nov. 2015, betreffende de ontheffingsaanvraag "Ontwikkeling Bedrijventerrein Laarberg II, Groenlo".

Ter informatie: alles wat in het Projectplan beschreven is, op het ontheffingsaanvraagformulier is ingevuld en hieronder wordt aangevuld, **betreft uitsluitend fase 1 (Fase I)** van de ontwikkeling van het bedrijventerrein Laarberg II. De te ontwikkelen deelgebieden in fase 1 (Fase I) staan op Figuur 2.2 van het Projectplan in het donkerpaars aangegeven, hieronder nogmaals op Figuur 1 getoond. Voor de eventuele effecten op beschermde planten en dieren tijdens de ontwikkeling van de fases 2 en 3 wordt over enkele jaren een aparte, aanvullende ontheffingsaanvraag ingediend.

Figuur 1: Voorgenomen ontwikkeling bedrijvenpark Laarberg 2 met daarin in donkerpaars de in fase 1 te ontwikkelen delen.

Hieronder volgt de beantwoording van de aanvullende vragen van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland:

1. Kunt u aangeven of de ontheffing ook op uw naam moet komen te staan? Zo niet, wil ik u verzoeken de relatiegegevens op het aanvraagformulier hierop aan te passen. U kunt er ook voor kiezen middels een ondertekende brief aan te geven op wiens naam de ontheffing moet komen te staan met de juiste naam en adresgegevens erbij vermeld.

Antwoord op vraag 1:

I.W. van Woersem, ecooloog bij Royal HaskoningDHV dient aanvraag in met volmacht van dhr. Cht. Kats van de Gebiedsonderneming Laarberg.

+++++

2. Als er sprake is van een in geval van een gewijzigde tenaamstelling blijkt mij niet uit de ingediende aanvraag dat de persoon die de aanvraag heeft ondertekend, gemachtigd is om namens de aanvrager in rechte te handelen. Ik verzoek u mij dit geval aan te tonen door middel van:
 - Een kopie van een uittreksel van de Kamer van Koophandel, waarin de persoon die de aanvraag heeft ondertekend als bestuurder of bevoegd persoon met naam en toenaam is opgenomen.
 - Een machtiging, ondertekend door een persoon die wel met naam en toenaam is opgenomen in het uittreksel van de Kamer van Koophandel. Het uittreksel van de Kamer van Koophandel moet dan ook worden meegestuurd.

Antwoord op vraag 2:

Hierbij ontvangt u het uittreksel van de Kamer van Koophandel van de Gebiedsonderneming Laarberg en de machtiging van I.W. van Woersem, door de Gebiedsonderneming Laarberg.

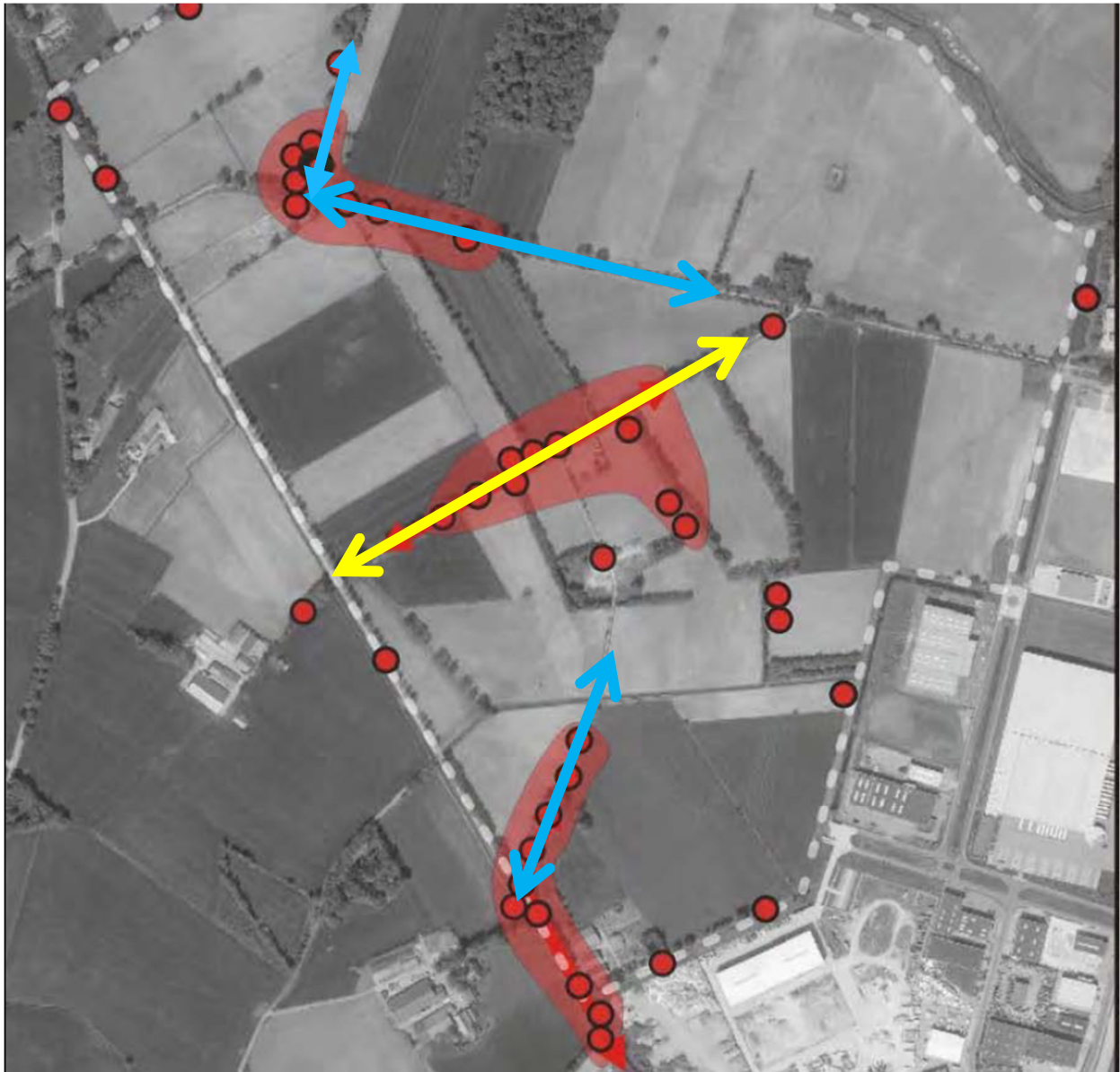
Bovendien treft u scans aan van de paspoorten van dhr. Kats (van de Gebiedsonderneming) en dhr. Van Woersem (van Royal HaskoningDHV), machtiger en gemachtigde.

+++++

3. Op de soortenbijlage van het aanvraagformulier heeft u aangegeven ontheffing aan te vragen voor soorten die vermeld staan op de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn. In verband met het voorkomen van deze soorten moet u aantonen dat er voor het overtreden van verbodsbepalingen geen andere bevredigende oplossing is.

In de structuurvisie Uitbreiding Bedrijvenpark Laarberg staat dat alleen de Holtkampsweg met haar oude boombeplanting behouden blijft qua laanstructuur. Toen uit de beide inventarisaties van Staring Advies bleek, dat alle drie de bomenlanen als vliegrouete en jachtgebied voor liefst vijf soorten vleermuizen dienstdoen (baardvleermuis, rosse vleermuis, laatvlieger – *alleen de Holtkampsweg*-, gewone

grootoorvleermuis en gewone dwergvleermuis) en zelfs een verblijfplaats herbergen (baardvleermuis - één verblijfplaats-, rosse vleermuis – één verblijfplaats- en gewone grootoorvleermuis - één verblijfplaats) en er een buizerdhorst in bleek te zitten, is in de verdiepingsslag het stedenbouwkundigplan (Fase1) aangepast: alle drie de bomenlanen worden geheel gespaard (Zie Figuur 2) en de “uitgeefbare gronden” zijn daarvoor aangepast!

Figuur 2: Twee van de drie bomenlanen (blauwe pijlen), die in eerste instantie gekapt zouden worden, maar die nu (omdat hier vaste vliegroutes en jachtgebieden zijn vastgesteld en vanwege enkele verblijfplaatsen in oude beuken) voor de vleermuizen) gespaard blijven. De gele lijn geeft de Holtkampsweg aan, die al in de eerdere planvorming gespaard werd.

+++++

4. Voor vogels kan alleen ontheffing verleend worden ten behoeve van belangen genoemd in de Vogelrichtlijn. Het door u aangedragen belang is niet genoemd in de Vogelrichtlijn. Dit betekent dat als de functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de soort niet behouden blijft, dit project slechts doorgang kan vinden als sprake is van een in of bij de wet genoemd belang dat ook is opgenomen in de Vogelrichtlijn. Ik verzoek u voor één of meer van de onderstaande belangen aan te vragen en te onderbouwen:
- de bescherming van flora en fauna.
 - de veiligheid van het luchtverkeer.
 - de volksgezondheid of openbare veiligheid.

Antwoord op vraag 4:

Rondom de boerderij de Panneman bevindt zich al jaren een territorium van een steenuil. Er werd verondersteld (maar niet aangetoond) dat de steenuil op het erf van deze boerderij zou broeden. Op 25 november 2015 heeft een uitgebreid aanvullend onderzoek in de gebouwen en op het gehele erf van dit perceel plaatsgevonden, om de eventuele broedplaats of roestplaats(en) van de steenuil vast te stellen.

Het bleek op 25 november 2015 dat in 2015 in ieder geval niet op het erf of in de gebouwen van boerderij de Panneman gebroed is; er werd geen enkel poepspoor of uilenbal van een steenuil gevonden, zelfs geen oude uilenballetjes.

Op het erf bij de buurman, de heer H. Pleiter, Oude Borculoseweg 9 en 9A, is de steenuil het afgelopen jaar regelmatig gezien. Hier zijn ook beide nestkasten voor de steenuil opgehangen. Hieruit blijkt dat de steenuil de overstap over de Oude Borculoseweg al gemaakt heeft!

De gebouwen van de boerderij Panneman worden niet gesloopt en het erf blijft behouden. De bewoner blijft hier in wonen.

Wel wordt gedurende de uitvoer van fase 1 de oppervlakte aan geschikt jachtgebied van de steenuil kleiner.

Dit geldt niet voor de eerste jaren, maar wel bij verdere uitgave van de percelen binnen een straal van 100 – 150 - 300 meter van de broedplaats. Als alternatief (= vermijden negatieve effecten op dit ene broedpaar) en ter mitigatie (= beperking negatieve effecten op dit ene broedpaar) zijn al enkele maatregelen genomen en staan nog tal van maatregelen in de korte-termijn-planning:

1. twee marterproof steenuilenkasten zijn opgehangen ruim binnen de 150 meter van de Panneman, in hetzelfde territorium, aan andere zijde van de rustige landbouwweg, de Oude Borculoseweg, waar de steenuil in 2015 regelmatig wordt gezien. Zie onderstaande Figuur 3 – rode sterren.
2. binnen de 150 meter van de nieuw opgehangen steenuilenkasten wordt komende maanden nieuw optimaal jachtgebied gerealiseerd (zie donkerrode vierkant in Figuur 2). Daarbuiten wordt nog meer goed jachtgebied gerealiseerd binnen de 300 meter van de nieuwe cluster met steenuilenkasten (lichtblauwe ovaal) en mogelijk / hopelijk ook tijdelijk (één of twee jaren) een halve hectare optimaal steenuilenfoerageergebied (in beheerovereenkomst met veehouder) aan de zuidwestzijde van de Oude Borculoseweg (oranje ovaal).
3. als pluspunt kan het opslagterrein van de civiele aannemer Rouwmaat worden opgevoerd. Op diens terrein, direct grenzend aan het erf van de boerderij Panneman, is een opslag van groenafval en puin (donkerblauwe vierkant). Dit terreindeel is zeer geschikt als jachtgebied voor steenuilen.

5. U hebt in het aanvraagformulier aangegeven ontheffing aan te vragen met het oog op belang e. Ik verzoek u mij een uitgebreidere beschrijving te geven van de dwingende reden van groot openbaar belang¹. Voor de onderbouwing van uw belang kunt u denken aan de van toepassing zijnde ~~onderdelen/bladzijden van door de overheid vastgestelde ruimtelijke plannen~~, die uw project betreffen. Een voorbeeld is een structuurvisie.

Antwoord op vraag 5:

In diverse stukken van de provincie wordt Laarberg aangemerkt als 1 van de 2 regionale bedrijventerrein van de Achterhoek. Onderstaand een opsomming uit de diverse politiek en juridisch goedgekeurde producten van de provincie/gemeente.

Streekplan Gelderland 1996

Al In het streekplan 1996 van de provincie Gelderland is Laarberg aangewezen als een regionaal bedrijventerrein voor de Achterhoek.

Structuurvisie Gelderland 2006 – Bedrijventerreinen en werklocaties

De Structuurvisie Bedrijventerreinen en Werklocaties is een aanpassing van het beleid voor bedrijventerreinen van het in 2005 vastgestelde streekplan Gelderland. Op 30 juni 2010 hebben Provinciale Staten de structuurvisie vastgesteld. De structuurvisie Bedrijventerreinen en Werklocaties is een aanpassing van het structuurvisiebeleid als gevolg van de volgende ontwikkelingen.

Toekomstprognoses wijzen erop dat na 2020 de vraag naar bedrijventerreinen sterk zal afnemen, op termijn (vanaf 2025) treedt zelfs krimp op.

Maatschappelijk is er weerstand tegen de verrommeling van het landschap ontstaan. Dit vertaalt zich in de vraag naar meer regie van de Provincie op het (her)ontwikkelen van de juiste kwaliteit van het bedrijventerrein op de juiste plek.

Uitgangspunt van het nieuwe beleid is dat er eerst optimaal gebruik wordt gemaakt van bestaande bedrijventerreinen voordat er nieuwe worden ontwikkeld. Voldoende ruimte voor bedrijvigheid blijft beleidsuitgangspunt, maar overschot aan bedrijventerrein moet worden voorkomen. Verder vraagt de provincie Gelderland aan de gemeenten om extra aandacht te besteden aan kwalitatieve aspecten, zoals een goede ruimtelijke inpassing, een zorgvuldige vormgeving en een zo laag mogelijke milieubelasting. Het nieuwe beleid wordt in overleg met samenwerkende gemeenten op regionaal niveau uitgewerkt en tot uitvoering gebracht. In een Regionaal Programma Bedrijventerreinen (RPB) moet de weerslag van het provinciale beleid zichtbaar worden.

Regionale bedrijventerreinen

Regionale terreinen vervullen een belangrijke (opvang)functie voor de grotere, zwaardere (wat betreft milieuhindercategorie) en op hoogwaardige bereikbaarheid (A-wegen) aangewezen bedrijven. De Provincie vindt het van belang dat dit type bedrijvigheid zich duurzaam kan vestigen op dit soort hoogwaardige terreinen.

In de structuurvisie Bedrijventerreinen en werklocaties is de locatie Laarberg aangewezen als een regionaal bedrijventerrein.

Regionaal Programma Bedrijventerrein

De Regio Achterhoek heeft het Regionaal Programma Bedrijventerrein (RPB) Regio Achterhoek opgesteld.

Het RPB is tevens een nadere uitwerking van de provinciale Structuurvisie Bedrijventerreinen en werklocaties en het Economisch Programmerings- en Ontwikkelingsdocument. In het RPB erkent de

Regio Achterhoek de noodzaak van een gezamenlijke regionale aanpak om een dreigend overaanbod van bedrijventerreinen te voorkomen.

In het RPB is het bedrijventerrein Laarberg opgenomen als ontwikkeling waarin deze is aangewezen als het terrein waar zware milieuhinderlijke bedrijvigheid kan worden opgevangen.

De omvang van de uitgeefbare gronden bedraagt 42 hectare en daarnaast is 20 hectare aangewezen als alternatief innovatie- en energiepark.

Omgevingsvisie Gelderland

De Gelderse Omgevingsvisie is een integrale visie, niet alleen op het gebied van de ruimtelijke ordening, maar ook voor waterkwaliteit en veiligheid, bereikbaarheid, economische ontwikkeling, natuur en milieu, inclusief de sociale gevolgen daarvan. De Omgevingsvisie is de vervanger van het streekplan en enkele andere structuurvisies.

Regionale bedrijventerreinen

Regionale terreinen vervullen een belangrijke opvangfunctie voor de grotere, zwaardere bedrijven (wat betreft milieuhindercategorie) die op hoogwaardige bereikbaarheid (A-wegen) zijn aangewezen. Het gaat om bedrijven met een kavel groter dan 0,5 hectare waarvan vestiging op een lokaal bedrijventerrein niet gewenst is. De Provincie vindt het van belang dat dit type bedrijvigheid zich in elke Gelderse regio duurzaam kan vestigen op zo'n hoogwaardig terreinen, waarbij met name ruimte voor bedrijven uit categorie 4 en 5 wordt gewaarborgd.

Uit de omgevingsvisie Gelderland (verdieping) juli 2015

Hoofdstuk 2: verdieping Achterhoek

'Duurzame en innovatieve economie Maakindustrie

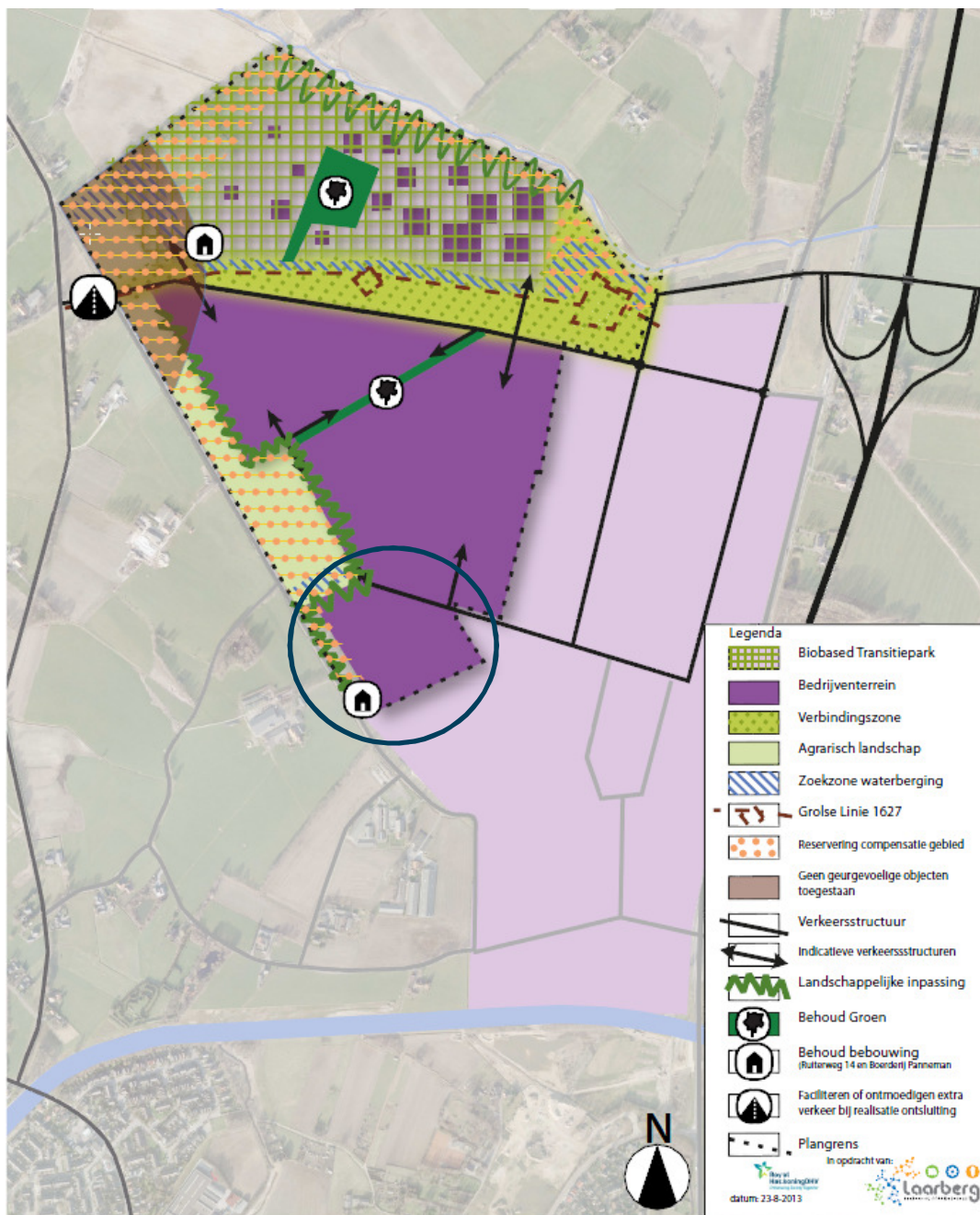
Het is belangrijk de maakindustrie te verbinden met de topsectoren Food en Health en daarnaast ook met energietransitie. De focus ligt hierbij op high-tech-systemen en materialen (HTSM). Regionaal wordt veel waarde gehecht aan de samenwerking rond de regionale bedrijventerreinen zoals de Laarberg, bedrijvenpark A18 en het EBT in Montferland. Een goede aansluiting van onderwijs en arbeidsmarkt is essentieel. Een (toekomstig) dreigend tekort van gekwalificeerd personeel vereist een regionale strategie om ondernemers en onderwijs zo te laten samenwerken dat studenten en pas afgestudeerden zich aan de regio willen binden. Naast technische beroepen geldt dit ook voor de zorg.'

Marktanalyse

De Provincie, regionale en lokale overheden hebben heel bewust ingezet op één regionaal bedrijventerrein voor West Achterhoek (nu "A18") en één regionaal bedrijventerrein voor Oost Achterhoek (Laarberg). Dit betekent een bundeling van krachten om daarmee de concurrentiepositie van de regio te waarborgen, te verstevigen en te verbeteren. Op Laarberg is ruimte voor ondernemingen tot en met milieucategorie 5 en grote (boven)regionale ondernemingen. Mede op basis van onderzoek van de STEC Groep is de marktvraag nauwkeurig in beeld gebracht.

De Achterhoek is van oudsher economisch sterk in de "maakindustrie" en de landbouw, in vakmanschap en in innovatie in de toepassing van nieuwe technieken. De kansen voor verdere innovatie worden gezien in verduurzaming van productieprocessen en energievoorziening. De Achterhoek (bron: Regionale Structuurvisie Achterhoek) kiest nadrukkelijk voor een bijdrage aan duurzame energieproductie. Laarberg kan de katalysator zijn voor nieuwe economie. Het grootste deel van de ondernemingen in de Achterhoek bestaat uit het MKB. Er is geconstateerd dat het MKB behoefte heeft aan ander soortige omgevingen. Meer gericht op samenwerking. Alleen is men vaak niet in staat om te investeren in onderzoek en ontwikkeling. Op regionale bedrijventerreinen kan voldoende ingespeeld worden op die nieuwe behoeften.

Verdiepingslag op uitbreiding regionaal bedrijventerrein Laarberg

Figuur 4: kaart uit Structuurvisie Uitbreiding Regionaal Bedrijvenpark Laarberg

In de Structuurvisie die is opgesteld is voor Laarberg Zuid (blauw omcirkeld) geen rekening gehouden met bestaande groenstructuren op de Holtkampsweg na. In de verdere verdieping waaruit het stedenbouwkundigplan is opgesteld is er bewust afgeweken van de structuurvisie. Met andere woorden er is een alternatief plan ontworpen waarbij de groene laanstructuur uiteindelijk wordt behouden vanwege aanwezigheid van de buizerd en vleermuizen. Daarnaast wordt er een extra houtwal aangelegd, zodat de vliegroutes versterkt kunnen worden.

+++++

6. Ik raad u aan ook ontheffing aan te vragen van de verbodsbepalingen 'beschadigen' en 'vernielen' voor de buizerd, huismus, roek en steenuil zoals genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet.

Antwoord op vraag 6:

Wij vragen géén ontheffing aan voor overtredingen van de Flora- en faunawet voor beschadigen en vernielen / vernietigen van verblijfplaatsen of vast foerageergebied van buizerd, huismus, noch roek. Wij denken dat er geen negatieve effecten op deze vogels en hun verblijfplaats (broedplaats) en hun vaste foerageergebied zullen plaatsvinden, en dus ook geen overtredingen van de Flora- en faunawet. Hieronder volgt per vogelsoort de onderbouwing / uitleg, waarom wij denken dat er geen negatieve effecten op genoemde vogelsoorten plaats zullen vinden:

Voor de buizerd:

In 2013 – 2014 vond Staring Advies twee nesten van de buizerd in twee boomgroepen, die bij de ontwikkeling van het bedrijventerrein Laarberg II, fase 1, gekapt zouden worden, zie Figuur 5.

Figuur 5: plaats van de in 2013 – 2014 aangetroffen buizerdnesten (rode sterren) en plek van alternatieve locatie waar 2 kunsthorsten hoog in grote beuken worden opgehangen (blauwe stip).

Om beide nesten (waarschijnlijk, maar niet bewezen, van één paartje buizerds) / nestplaatsen te sparen en daarmee het succesvol broeden van de buizerd (één of twee paren) veilig te stellen, heeft de gemeente Oost Gelre/ Gebiedsonderneming besloten het plan aan te passen.

De kap van beide boomgroepen, waarin de horsten zitten, is geheel uit de plannen geschrapt. Beide broedplaatsen blijven daarmee gespaard.

Bij de geplande ontwikkeling kan echter niet met zekerheid worden aangenomen, dat de meest zuidoostelijke broedplaats na verrijzing van het geplande gebouw (op minimaal 7 meter van de boomgroep) niet verstoord zal worden. Om de buizerd{s} (waarschijnlijk één broedpaar – territorium, maar niet uitgesloten dat het twee territoria betreft) toch volledig in staat te stellen succesvol te broeden,

worden in enkele grote beuken binnen 80 meter afstand van de meest zuidoostelijke broedplaats twee geschikte (want zich al enkele malen bewezen hebbende!¹) kunsthorsten opgehangen (zie Figuur 6).

Figuur 5: zeer geschikte kunsthorsten voor de buizerd, waarop elders gebroed is

Omdat de buizerd een groot vliegbereik² heeft en daarmee een relatief groot leefgebied (46.6 ha $\pm$ 24.0 ha)

èn omdat de aangetroffen buizerdhorsten aan de rand van het bedrijventerrein zitten,
 èn omdat het bedrijventerrein slechts langzaam en in fases aangelegd zal worden,
 èn omdat in fase 1 binnen het bedrijventerrein veel geschikt jachtgebied voor de buizerd zal worden aangelegd (zie Projectplan, Figuur 2.2 en Figuur 1 van deze notitie),
 kunnen we stellen dat bij voortgaande ontwikkeling van het bedrijventerrein, deze buizerd of buizerds ruim voldoende jachtgebied over zullen houden. Het (gebrek aan geschikt) jachtgebied is geen beperkende factor!

Er zal geen gebrek aan geschikt jachtgebied voor de buizerd optreden en er zullen geen negatieve effecten op de één of twee paartjes buizerd(s) plaatsvinden. Er is geen overtreding van verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet en dus geen ontheffing nodig.

¹ hier is o.a. succesvol op gebroed op de begraafplaats wij Beverwijk (ontheffing N197) en op De Limiten (Naarden, NH)

² GPS-logger onderzoek aan Buizerds helpt vogelaanvaringen op militaire vliegvelden te voorkomen

H. van Gasteren, I Both, J. Shamoun-Baranes, J.O. Laloë, W. Bouten; 2014; Faculty FNWI: Institute for Biodiversity and Ecosystem Dynamics (IBED), FNWI: Institute for Biodiversity and Ecosystem Dynamics (IBED)

De huismus

De huismus broedt in boerderij Panneman (Oude Borculoseweg 8 - enkele foeragerende huismussen gezien) en in de Ruitersweg 14 (2 territoriale mannetjes). Beide gebouwen worden NIET gesloopt; de erven worden evenmin aangetast!

Er gaan geen broedplaatsen van de huismus verloren.

Mogelijk gaat wel een deel van het vaste foerageergebied van de maximaal vier broedparen op de "schop".

Voor de twee paartjes van de Oude Borculoseweg 8 (dat aan de rand van het plangebied ligt) geldt dat er zeer geschikt foerageergebied overblijft: direct achter het erf is de opslag van Rouwmaat (donkerblauwe rechthoek Figuur 2), waar de mussen veel voedsel kunnen vinden op en rond het opslagterrein van groenafval en puin.

Bovendien kunnen ze volop foerageren aan de overzijde van de Oude Borculoseweg, waar geen veranderingen plaatsvinden.

Tijdens de realisatiefase I van het bedrijventerrein zullen de ontwikkelingen langzaam gaan en zal er tijdelijk op de 'ontgonnen terreindelen' veel onkruidgroei opschieten, met veel onkruidzaden en veel insecten (waar de mussen hun jongen mee voeren).

En er zal gedurende fase I veel nieuw geschikt foerageergebied voor huismussen worden aangelegd (zie Projectplan, Figuur 2.2 en Figuur 1 van deze notitie).

Deze vier redenen geven ons de zekerheid dat de beide paartjes huismus van de Panneman absoluut geen voedselgebrek zullen gaan ondervinden. De voedselsituatie van deze huismussen blijft onverminderd goed en wordt waarschijnlijk zelfs beter!

Van het gebied rond De Ruitersweg 14 is het zelfs nog zeer ongewis of dit gebied überhaupt wel zal worden ontwikkeld tot bedrijventerrein (lichtpaars = Fase 2 - "zachte plancapaciteit"). Zelfs als de plannen doorgaan en naast het huis Ruitersweg 14 het Solarpark verrijst, is er tussen de toekomstige zonnepanelen in 2014 al bloemrijk grasland ontwikkeld, waar veel kruiden groeien. Daarmee is nu al de toekomstige voedselvoorziening voor de twee paar huismussen van Ruitersweg 14 verzekerd.

De roek

De roek broedt met twee paar in bomen langs de Oude Borculoseweg. Hier worden geen bomen gekapt - er gaan geen broedplaatsen van de roek verloren.

Mogelijk gaat wel een klein deel van het vaste foerageergebied van de beide broedparen op de "schop".

Voor deze twee paartjes van de Oude Borculoseweg blijft er ruim voldoende foerageergebied over: ze kunnen nog altijd volop foerageren op de graslanden aan de overzijde van de Oude Borculoseweg, waar geen veranderingen plaatsvinden.

Tijdens de realisatiefase 1 van het bedrijventerrein zullen de ontwikkelingen langzaam gaan en zal er tijdelijk op de 'ontgonnen terreindelen' veel onkruidgroei opschieten, met veel onkruidzaden en waarop eiwitrijke insecten zich zullen vestigen – de roeken kunnen hiermee hun jongen grootbrengen.

En er zal gedurende fase 1 veel nieuw geschikt foerageergebied voor roeken worden aangelegd (zie Projectplan, Figuur 2.2 en Figuur 1 van deze notitie).

Deze drie redenen, en de wetenschap dat roeken een grote home-range hebben (500 m¹ tot 1000 m¹ tot zelfs 2,8 à 6 kms³) geven ons de zekerheid dat de beide paartjes roeken langs de Oude Borculoseweg absoluut geen voedselgebrek zullen gaan ondervinden. De voedselsituatie van deze roeken blijft onverminderd goed!

+++++

³ Diverse onderzoeksrapporten (Pools, Hongaars, Brits) op Internet o.a. The spatial distribution and size of rook (*Corvus frugilegus*) breeding colonies; L. R. Griffin and C. J. Thomas; 2015

en Habitat Preferences of Foraging Rooks *Corvus frugilegus* During the Breeding Period in the Agricultural Landscape of Eastern Poland: Zbigniew Kasprzykowski; Acta Ornithologica, 2003; Museum and Institute of Zoology, Polish Academy of Sciences

7. Ik verzoek u een gemotiveerde verklaring op te sturen waarom niet is aangevraagd voor de baardvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en watervleermuis.

Antwoord op vraag 7:

In de structuurvisie Uitbreiding Bedrijvenpark Laarberg staat dat alleen de Holtkampsweg behouden blijft qua laanstructuur. Toen uit de beide inventarisaties van Staring Advies bleek, dat alle drie de bomenlanen als vliegroue en jachtgebied voor liefst vijf soorten vleermuizen dienstdoen (baardvleermuis, rosse vleermuis, laatvlieger – *alleen de Holtkampsweg*-, gewone grootoorvleermuis en gewone dwergvleermuis) en zelfs een verblijfplaats herbergen (baardvleermuis - *één verblijfplaats*-, rosse vleermuis –*één verblijfplaats*- en gewone grootoorvleermuis - *één verblijfplaats*) èn er een buizerdhorst in bleek te zitten, is het stedenbouwkundigplan (fase1) aangepast: alle drie de bomenlanen worden geheel gespaard en de “uitgeefbare gronden” zijn daarvoor aangepast! Zie Figuur 2: Daarmee zijn alle effecten op de vliegroutes en verblijfplaatsen van de vijf vleermuissoorten weggenomen.

Wat betreft de watervleermuis: alle waarnemingen van deze vleermuissoort betreffen boven het water jagende dieren en zijn verricht buiten het plangebied van Laarberg (fase 1). Eén waarneming valt binnen het werkgebied voor de aanleg van de N18 - van Rijkswaterstaat.

Bovendien verandert er voor de watervleermuizen in fase 1 niets; alle waterlopen, waar de dieren zijn waargenomen, blijven bestaan. Sterker nog: in fase 1, binnen het plangebied, worden enkele grote waterpartijen gerealiseerd, met een totale oppervlakte van meer dan 1 ha. Er komt dus foerageergebied bij voor de watervleermuizen, de situatie verbetert voor de watervleermuis.

Blijft over het mogelijke verlies van foerageergebied van de andere genoemde vleermuissoorten: de gewone grootoorvleermuis en gewone dwergvleermuis, de baardvleermuis, de laatvlieger en de rosse vleermuis.

De laatste twee soorten (laatvlieger en rosse vleermuis) zijn grote soorten welke zonder problemen boven open gebieden jagen: de rosse vleermuis hoog boven kroon- en gebouwhoogte en de laatvlieger bij windrig weer in de luwte van bomen en bosjes.

De overige drie soorten (baardvleermuis, gewone grootoorvleermuis en gewone dwergvleermuis) jagen bij voorkeur in half-gesloten tot bijna gesloten landschappen, de eerste twee liefst in en nabij bomenlanen en in bosjes.

Omdat in fase 1 bomen en bosjes alsook de eerder genoemde bomenlanen gespaard blijven, zullen er geen effecten zijn deze vleermuissoorten.

Bovendien:

er komt in fase 1 extra water bij wat het aanbod van insecten vergroot.

er worden in fase 1 groenelementen, zoals bloemrijke graslanden gecreëerd, waardoor het aanbod van grotere, eiwitrijke insecten eveneens toeneemt.

Conclusie: in fase 1 van de ontwikkeling van het bedrijventerrein Laarberg II zullen geen jachtgebieden van vleermuizen worden aangetast. Door de aanleg van enkele grote waterpartijen en insectenrijke groenelementen zal de voedseltoestand voor vleermuizen in fase 1 alleen maar beter worden.

Dus: er zijn geen effecten op vleermuizen en er is geen overtreding van verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet plaats.

+++++

8. Ik verzoek u een gedetailleerde (gefaseerde) planning van de werkzaamheden (voorbereiding en uitvoering) in relatie tot de voorgestelde mitigerende maatregelen op te sturen.

Antwoord op vraag 8:

1. Opdracht voor mitigerende maatregelen is reeds gegeven.
2. Aanleg mitigerende maatregelen → *gereed medio december*
3. Aanbesteding aanleg beplanting loopt - Aanleg beplanting → *gereed medio februari.**
4. Aanbesteding loopt - Aanleg retentie → *gereed begin maart**

* mits het weer het toestaat.

+++++

9. Tevens verzoek ik u een gedetailleerde beschrijving van de effecten voor de afzonderlijke beschermde diersoorten in het plangebied op te sturen.

Antwoord op vraag 9:

Zie vragen 3, 4, 6 en 7.